

Szerkesztőség és
kiadóhivatal:
SALGÓTARJÁN
Salgó-u. 431. sz.

Felelős szerk.:
Korom György.

A MUNKA

Előfizetési árak:
Negyedévre 900 K.
Egyes szám 80 K.

Megjelenik minden
szombaton.

Társadalmi és politikai hetilap.

Tarlózás a magyar ugaron.

Még soha oly remegve és sokszor álmatlanul nem figyeltem a magyar élet kusza zavarágát, mint épen ma, szorongáltatásunk e krízises időszakában, mikor úgy tűnik fel, mintha minden, amit ezer év épített, romba akarna dőlni.

Tudom, hogy máskor is végigéltünk hatalmas rázkódásokat. Ránkszakadt minden keservével és átkos következményeivel egy hatalmas világégés. Végigéltük söpredékek forradalmait, de mindegyikből volt kiút. Ami azonban ma zajlik számkivetésünk földjén, az már nem könnyű kór, hanem végső agónizálása egy semmire sem képes, korhadni készülő szervezetnek.

Ne higgye senki, hogy tán hazáját sirató vénasszonynak szégyéltém el s az minden céltom, hogy minél szebb rigmusokban lamentáljak. Óh, dehogya! Csak objektív nézőpontra helyezkedtem s körülbámulok, vajjon van-e valahol reménysugár, ki lehet-e bogni valahogyan agyonkúszált magyarságunk gordiuszi csomóját? Azt szeretném észrevenni, vajjon hol a hiba? Felül-e vagy alul?

Ma már mindegyikünk tudja, hogy közéletünk káosza nem komolyan fenyegető lehetőség többé, hanem ránkszakadt szonioru valóság. Mindegyikünknek észre kellett vennie, hogy itt valami nem megy jól, valahol el van hibázva a vezetés, mert észnélküli kapkodással, ahelyett hogy biztos révbe eveznénk, egyre beljebb megyünk a kietlenség zátonyára. Ez az eszeveszett kapkodás jellemzi legjobban közéletünket.

Csináltunk irrederenda politikát — s csak a kandalló mellett szavallunk hangosan, leomlott várromok fölött siránkoztunk vénasszonyosan, — de Pozsonyban ledöntötték Fadrusz szobrát, Aradon ma is bolozzák testvéreinket, Kolozsvárt pedig alig hallani többé magyar szót.

Teremtettünk „keresztény és nemzeti” sajtót, de nagyrészenek nem akadt egyéb dolga, mint letorkolni, telekiabálni az országot álkereszténységgel, álnemzetiséggel. Nem akadt más vágya, mint materialista és önző célzattal klikkeknek kisajátítani az ország hazafias felbuzdulását.

Forradalmár-üldözést csináltunk. A kis bűnösök meglakoltak s a nagy haramiák ma is idegen földön élik világukat a mi verejtékes szenvedésünknek maguk számára leföldözött hasznából.

Teremtettünk antiszemizmust, de csak azért, hogy jó reklámot csináljunk egyeseknek, kik ezen reklám hasznából élnek és virulnak ma is.

Közéleti vezető nagyságaink között alig van valaki, aki egykor nem a mi jóvoltunkból, buta, hazafias fellángolásunk által került az élre s ne játszott volna már az átváltozó bűvész szerepét. Tegnap a szabadszörművek exponense, ma habzó szája ellenforra-

dalmár, holnap az agyongyalázott zsidópénzen élősködő nagyur. Alig van valaki, aki ne lett volna már vörös, fehér s holnap talán fekete, vagy Isten tudja milyen kurzus lovag.

• Mi pedig szürke, dolgozó munkásai, szlópai düledező hazáinknak állandóan csak hazafiak voltunk. Csupán hazafiak. Hű és mindenrekész zsoldosai azoknak, akik legjobban tudtak rapszodikus bódulatunkkal visszaélni s akik, midőn már nem kellettünk nekik, észre sem vettek, de a vállainkon elérték céljukat. Ez azonban legkevésbé sem a haza megmentése volt, (mert hisz látjuk, hol állunk) legkevésbé sem a keresztény irány diadalra jutása volt (mert hisz egy törvényt sem hoztak fajunk megvédésére), hanem önző cél, mert ezek az urak mind biztos révbe eveztek — nélkülünk.

Ha pedig mindehhez hozzászámítjuk az utolsó hazafias tartalékunknak, a közeposztálynak fölbomlasztását, — el kell, hogy a hívők riadjanak, hogy a gyengék meglegyedjenek s mindannyian elkeseredjünk.

Az érem másik oldalán pedig mi állt? A kapitalista liberalizmusnak verünk erős trónt gyámmortalanságunk árán!

Hát hol itt a baj, kérdem?

Az anarchizmus.

Bármilyen furcsának és különösnek is tűnik fel: az anarchizmus vagy másképen anarchisztikus kommunizmus a mérsékelt pozitív kommunizmus egyik alfaja, mivel az anarchizmus csak a termelő eszközöket teszi közössé, amennyiben ezek tulajdonosai sohasem lehetnek egyes emberek, hanem egyes munkáscsoportok. Az anarchisták elgondolása szerint az emberi társadalom csak munkás csoportból áll, melyek egymással szövetségbe állanak. A munkáscsoport minden tagja megkapja teljes munkabérét. Eszerint a haszonélvezeti dolgoknak kiki jogos tulajdonosa lehet, ezért mérsékelt kommunizmus az anarchizmus.

Anarchizmus magyarul fejtelenséget jelent, de tanak szerint rendszerök mégsem fejtelenség és rendtelenség. Azért nevezik magukat anarchistáknak (fejelleneknek), mivel uralkodót, államfőt, fejedelmet, királyt, császárt nem ismernek, sőt még az államot sem.

Nekik államra és állami szervekre nincs szükségök, mivel szerintök mindenki teljesen szabad és egyenlő.

Arra a kérdésre, hogy miképen lehet állami és állami szervek, miniszteriumok, törvényhozás, bíróság, közigazgatás, rendőrség, csendőrség és katonaság stb. nélkül fenntartani a rendet és békét; azt felelik, hogy a természetben működő társadalmi (szociális) törvények segítségével, melyek önmaguktól mozdítják elő a közjót és mindenkinek az érdekeivel összhangban vannak, csak az a födolog, hogy az ember ne gátolja a természeti erőket működésükben és ne állítson mesterséges akadályokat azok működése elé.

Szerintök épen azért nincs szükség államra és állami szervekre, mivel az állam mesterséges akadály és minden bajnak a főforrása s ha megszűnik ezen mesterséges

Meglazult az erkölcsi és hazafias kapocs idelent, köztünk, munkástömegek között? Hisz mi dolgoztunk, rajongtunk eszmékért és hittük, hogy akik kezében a sorsunk, azok becsülettel és erős akaratral vezetik azt. De mit látunk! Parlamentünk silány értékű piaci szócsaták zsbvásárjává süllyedt. Az elvek olcsó árucikké vedlettek s az a kevés jóakarát és tisztesség, ami még tapasztalható, gyűlölködések, vnk szenvedélyek szikláin török meg.

Hová vezet ez az út?

Hisz a szakadék szélén állunk s a tizenkettedik órában is elsőbb a honatyáknak a saját önző céljuk, mint a mi megmentésünk? Fontosabb a börze játéka, mint a drágasági hullám letörése, amely nem őket, de minket pusztít el nemsokára.

Hát nincs már emberség, hazaszeretet sehol?

Az a végzetünk, hogy az áramlatok sodrában rútul elveszünk külső és belső ellenségeink gúnykacaja mellett?

Vagy tán arra várnak ott fenn, hogy a lefojtott emberi szenvedélyek robbanjanak ismét? ...

... hát nem volt elég, Istenem, már egyszer? ... Gyulai.

akadály és rend, továbbá, ha helyébe lép a természetes rend, akkor minden baj megszűnik.

Az anarchisták főhívei a modern fejlődési elméleteknek, mely szerint a mesterséges korlátoztól felszabadított emberiség mindig jobban és jobban tökéletesedik és fejlődik.

Az ily módon felszabadított emberiség tökéletesedését és előhaladását, ha egyszer már az uralkodó osztályok és osztálykülönbségek megszűntek, az emberiségben rejlő köziránti érzettől és a közszel való együttérzéstől (szolidaritás) reménylik.

Ez esetben szerintök mindenki feltekenyen fog azon örködni, hogy kiki, amíg mást jogtalanul, (igazságtalanul) nem sért, tetszése és tehetség szerint érvényesülhesen, minden állami kényszer kizárásával.

Ami az anarchisták teljes szabadságát illeti, tudni kell, hogy ők inkább szabadságot, mint szhadáságot értenek alatta. Már pedig az ember nem követheti mindenben a szenvedély hangját, mert az isteni, természeti és emberi, egyházi és világi és társadalmi (illetm) törvények korlátozzák akaratát.

Ami az egyenlőséget illeti, nyilvánvaló, hogy itt a földön, amint nincs teljes egyenlőség a testi és lelki tulajdonokban és képességekben, erő, egészség, szépség, jószág, erény, tudás, tehetségben stb. ugy nincs vagyoni egyenlőség sem.

Az anarchisták szerint államra nincs szükség, mert a természetben működő társadalmi törvények és az emberben rejlő köziránti érzet és a közszel való együttérzés feleslegessé teszik; sőt az állam szerintök egyenesen akadályozza az emberiség fejlődését.

A tapasztalat és a történelem fényesen ráczafol erre a merész állításra. Legtöbb emberben nemcsak ma, de már az ósidőkben is inkább a rút önzés, mint a köziránti érzék volt kifejlődve. A rút önzés, mely

megnyilvánult rablás-gyilkosságban stb. kényszeríti rá az emberiséget, hogy a család természetes intézményének hathatósabb védelméről gondoskodjék. Az állam-szervezésre az emberiség magától rájött. Legősből formája az államnak a törzs-állam, mely verségi alapon létesül. Fejlettebb alakja a nemzeti állam, mely a nyelv különfelelése szerint alakul ki. Legtökéletesebb alakja a modern állam, mely a hely és életközösség alapján létesül, magában foglalja a legkülönbefebb nemzetiségeket is.

Az állam célja és feladata az emberiség, család hathatósabb védelme és földi jólétének előmozdítása. Az állam kell, hogy megvédje az emberiség szellemi és anyagi javait. Az államra tehát nagy szükség van s az állam nem tekinthető pusztán mesterséges intézménynek és akadálynak, de részben természetes, részben mesterséges intézménynek. Mennél kezdetlegesebb az állam, annál inkább megültszik rajta, hogy természetes intézmény, a szükség és az emberiség közmegegyezése, a védelmi szempont hozta létre s mennél tökéletesebb az állam, annál inkább válik mesterkeltté, de alapjában a természet szüleménye. Tehát az állam nem hogy gátolná az emberiséget fejlődésében, de elősegíti, mit a tapasztalat és a történelem is igazol.

Mi lenne az emberiségből állam és az állami szervek, rendőrség, csendőrség, katonaság, bíróság stb. nélkül? Állandó forrongás, fejtelenség, semmiféle közbiztonság sem volna lehetséges. Az állam kikényszerítő hatalmára szükség van, hogy minden ember tiszteletben tartsa a jogrendet s a köz- és magánosok érdekeit, jogait ne sértse. Ha az emberek anygálok vagy eleve szentek lennének, akkor nem lenne szükség államra, de mivel nagyon sokszor, sőt lepton-nyomon emberi gyarlóságokkal, sőt bűntényekkel kell számolnunk, azért az államhatalomra égető szükség van. Épen ezért szükséges tehát az állam, mert az emberek a természetben rejlő társadalmi törvényeket nem tartják tiszteletben. Ezen törvények alatt akár a természeti erkölcsi törvényeket, az úgynevezett szívbeirt törvényt értjük, akár a tételen emberi törvényeket, ezek a törvények önmaguktól nem mozdítják elő a jóköt, csak akkor, ha az emberek megtartják. S hogy mindenki megtartsa, erre jó az államhatalom kikényszerítő ereje.

Az anarchisták ellentétben a szocialistákkal, megvetik a politikai eszközöket. Hogy célt érjenek, nem veszik igénybe a politikai választásokat, parlamenti harcot, hanem minden erejüket és idejüket eszméik terjesztésére helyezik. Eszméiket, elveiket, tanait az először gyűléseken és írásban is, a saját útján igyekeznek elterjeszteni. Hogy

a közfigyelmet magukra vonják, nem riadnak vissza a merengletektől sem. A mai társadalmi rend gyors felbomlását is a merengletektől várják.

Ilyen anarchista elveket vallott már Proudhon is († 1865.) Utána Stirner Miksa (néven Schmidt Gáspár † 1857.) volt főbb apostola. De az anarchista párt igazi megalapítója az orosz Bakunin Mihály († 1876.) volt. Részletesen nincs kidolgozott programjuk. Egymás között is nagy a véleményeltérés. Főbb anarchisták még Krapotkin Péter orosz herceg, Reclus Erzsébet földrajztudós, Mackay Henrik János költő és Most I. szocialista.

1901. május elején a német anarchisták Badenben Biethingheimben gyűlést tartottak és ott egy kiáltványt adtak ki. A kiáltványt a német forradalmi munkássághoz intézték, melyben legelőször szögezték le pártjuk programját.

Az elméleti anarchizmus mellett feltaláljuk a gyakorlati anarchizmust is, mely feltevé minden elméletet, gyökerestől ki akarja irtani az emberiség lelkéből a tekintélyelvét és tiszteletet s le akarja rombolni az állam szervezetét.

Ide sorolhatjuk a francia kommunistákat is, kik a teljesen független politikai közösségeket harcolnak, de nem ellenségei teljesen a magántulajdonnak.

Végre az anarchisták közé sorolhatjuk a nihilistákat. A nihilizmus sajátos orosz jelenség s nem más mint egy forradalmi politikai párt, mely az orosz cárizmus bukásával megszűnt.

Angyal Géza.

Felelet

egy névtelen levélre.

Igen Tisztelt Uram! Ön a „Munka” mult heti számában megjelent s a magyar közeposztályt meggyőződségnélküliséggel foglalkozó cikkem kapcsán levelet írt hozzám. S most, hogy önnek válaszolok, nemcsak azért teszem ezt nyilvánosan, mert az aláírás hiánya ezt a módot választotta velem, hanem azért is, mert azon vádját, hogy ellensége vagyok a középosztálynak, tartom olyan súlyosnak, hogy azért a nyilvánosság előtt feleljek. Nem védekezni akarok, hiszen nincs miért védekezni, nem cáfolni és magyarázni akarom multkor írásomat, hiszen az egészen világos és benne olyan tendenciát melyet az Ön levele szememre hány, csak a rosszakarát, vagy a találgatásosság fedezhet fel, egyszerűen nem mentegelőzni akarok, hanem csak az okot akarom a maga valóságában és meztelenségében leszögezni, ami miatt ez a cikk napvilágot

látott. Ennek megismerése után döntsön, vajon ellensége vagyok-e a középosztálynak?

Ha eddig megjelent cikkeimet ismeri, úgy tudja, hogy minden kérdésben, melyre írásban feleletet adni próbáltam, egy gondolat volt a domináló: a magyar jövő gondolata. Minden probléma, melyet felvettem, mint a magyarság jövőbeli berendezkedésének egyik részletkérdése került tárgyalás alá. Legfőbb — mondhatnám egyetlen nézőpontom ez. Ebből a nézőpontból látom én a középosztályt is. És ennek a legfőbb gondolatnak, a magyar jövő gondolatának érdekében hirdetem és hirdetem most is, hogy a középosztálynak minden osztályt fölülmulóan fontos és óriási szerep kell hogy jusson az ország irányításában. Ez az az osztály és csak ez az, melynek egyrészről a kellő intelligenciája, másrészt a kellő önzetlensége megvan arra, hogy az egész ország, az egész nemzet javára szolgáló utakat kijelölje, osztályérdek és önző célok követése helyett. Nem tudtam és nem tudom masként elképzelni az új Magyarország berendezését, mint a középosztály irányítása és akaratát szerint.

Tisztelt Uram! Tiszta lelkiismerettel állíthatom, hogy eddig minden betűmmel ezt a célt akartam és akarom továbbra is szolgálni: tudatára ébreszteni a magyar közeposztályt annak a rettenetes felelősségnek, mely vállain fekszik. Felrázni ezt a szerencsétlen, a gazdasági helyzet rettentő nyomása alatt haldokló réteget arra, hogy még haldoklásában is kötelességei vannak, melyeknek végső, maradt erejének minden áron való megfeszítésével is meg kell felelnie, ha hazáját még egyszer boldognak, nagynak és életképesnek akarja látni. Meg akarom mutatni ennek a lerongyolódott, de száz és száz megpróbáltatás és életviaskodás közepete is lángoló magyarnak megmaradt osztálynak azt, hogy csak az ő kezébe van letéve ennek a tönkregázott, ha mostoha kézzel fizető, de mégis édesanyaként imádkozt csonka országnak jövője, földtámadása. Rá akarom ébreszteni a mi árva, magára hagyott és mindenki által félrevezetett középosztályunkat a maga fontosságára, a maga jövőépítő szerepére, a maga sorsdöntő történelmi elhivatottságra. Azt akarom, hogy rázzon le magáról már minden idegen befolyást és érdektársaságoknak rajta való gyámkodását, ne hagyja magát minden szépmézelt jelszó alatt a nemzetre haláltelentő irányba csalogatni, hanem fontosságának tudatára jutva vegye kezébe már egyszer ő az ország gyepőjét. Azt akarom, hogy tisztult tudattal, határozott és öntudatos célkitűzéssel haladjon már egyszer az ő vezetése alatt álló és öntudatos, szilárd, életetigő újítmatására biza-

TÁRCA.

Ki a partra!

*Pszt! csöndben bus lélek, ne sirj és ne dalolj,
Ne füts nagyon s ne dermedj zizenéssel,
Sok szép és bus emlék, pszt! vigyázz,
felébred,
Hagyd aludni őket, napszámos szürke ember.*

*A takaróra vigyázz, ha libben,
Ha a rossz gyermek, a vágy azt emeli,
Mi lesz veled vén csont, ha újra érzés látod,
A reményt, a jövőt, az álmod, az erőt s a kedvet!?*

*Hagyd békén pihenni a halott sok csalódást,
S minek támadjon fel az elmúlt öröm?
Tarolt meződön minek a kankalin,
Minek a délibáb, ha nem tudsz hinni benne?*

*Van egy nagy kincsöd: a feledés fátyla,
Borítsd be vele már ma a tegnapot,*

*Akár jókedv, akár a bánat kelt ki benne,
Jaj, ha az ize benn marad a szívedben!*

Nagy boszorkány az élet, káprázat, varázsol,

*Hazug, csalo kezekkel keveri a kártyát,
Mindig nyeresre vársz és mindig veszítesz,
Törd össze ecseljét, a gonosz kerítőt, az ábrándozást!*

A föld, a kor, a sár gunyol, mint a forz tükör,

*Hol így, hol úgy mutatja sorsod s céladat,
Rugj bele a hazugba. Aztán — lám, no végre! —*

Mindent feledve s bizva — kezdj el imádkozni!

Kádár József.

Marica.

Írta: Peitler Gyula.

Az emlékeim préselt vírágai közül feltűnik olykor egy-egy régi arc halványuló, fátyolos képe, amelytől aztán napokig nem tudok szabadulni. Valahányszor fáradtan búcsúzik a nyári nap s az őszi szél legyintésétől a dombok oldalán búsulni kezd a nyárfaerdő, mindig eszembe jut a te képed, Marica.

Akkor is már őszebejáró idő volt, mikor először és utoljára láttalak. A filipkovei országúton meneteltünk, a Dnyeszter partján. Négy nap óta pihenés és megállás nélkül, már csak a rum fűtött bennünket és Isten tudja mikor láttunk utoljára valami számandó fehérnépet. Az oroszok visszavonulóban voltak akkor s mi csak mentünk éjjel-nappal a láthatatlan ellenség után... Késő este lett, hogy kiültek a homályból Mielnica összefüggő falai s mi himnusz zengtünk magunkban, mikor meghallottuk, hogy a faluban pihenő lesz. Az utolsó orosz járőr talán a falu másik végén baktatott el, mikor mi végső erőfeszítésünkre rávetettük magunkat egy-egy ép házcsoporra, hogy szélmentes helyen huzzuk meg az éjszakát.

Főhadnagym a falu szélén megállított a századunkat.

— Kadett — kiáltott rám a sötétben — te gajdolsz oroszul, nézz valami hely után a legényeknek, nekem meg uri lakást keress, ahol még ki sem hült a hely valami orosz generális után.

Rozoga, ócska házak közt ténferegtem járőrömmel s alig akadt egy-két uri porta az összefüggő háztömegben. Remegő orosz parasztcok bámultak ránk félve a zárt ablakok mögül, alig akadt hely a legénységnek. A Dnyeszter partján csak a görög-ke-

lommal feltekintő nemzet élén egy megújulódtatott s újabb ezredévet megélni hivatott ország felé.

Tisztelt Uram! Ime, ez az ok, mely cik-kem megírásására kényszerített. Tudatában vagyok annak, hogy szavam hatása nagyon gyöngye, de a most kifejtett célt, bármennyire keveset is tehetek érte, kötelességemnek tartom bármi kis mértékben is előmozdítani. Sem ez, sem pedig az Ön által szemre látható fiataliságom sem fog ettől eltántorítani. Mert ez a fiataliság, ha másképp nem is, de arra mindenestül jó, hogy minden megemérett és támadás dacára is folytatassa veleni ezt a minden halatlansága mellett is gyönyörűséget hozó és lelkiismereti nyugalmat adó munkát, mellyel talán némileg én is hozzájárulhatok a magyar sors jobbrafordulásához.

Igen Tisztelt Uram! Bárki is legyen Ön, csak köszönettel tartozom Önnek, hogy alkalmat adott ezeknek az elmondásnak, melyek után mostmár csak arra kérem, hogy ösztönös és elfogultság nélkül döntse el, vajon ellensége vagyok-e hát a középosztálynak?

Igaz tisztelettel

Moravék Endre.

Sztrajk.

Folyó hó 2-án délután 5 órakor a MAV. mozdonyvezetők és fűtői sztrajkba kezdtek. Oka ennek az éviselhetetlen drágaság és az aránytalanul kis fizetés. Az előzetes tárgyalások, kormányjárások után nem volt egészen meglepetésszerű ez a sztrajk, bár aggodva figyeltük az eseményeket, mert ki tudja hol végződik ma, egy nagyarányú mozgalom, az eredmény jobb lesz-e, rosszabb lesz-e, bizonytalan! A MAV. igazgatósága nem vett részt el fejté, már 3-án a reggeli órákban a legszükségesebb vonatjáratok menetrendjét publikálta. Tekintve, hogy igen fontos állami szerv a vasút és hogy politikai mozgalmunk ne fejlődjék a sztrajk, az országban mindenütt karhatalmi szervek vették át a szolgálatot. A közszolgálatok egész légiója repdesett a levegőben s a legfantasztikusabb politikai változásokról beszélt a nép. Jele annak, hogy a feszültség igen nagy! Elcsendesült azonban városunkban is a nyugtalanság, mert az utasok késve bár, de utazhattak, s ami legfontosabb volt, megjelent Szabó Sándor vk ezredes, államőrsparancsnok okos kiáltványra, melynek legfontosabb pontja az volt, hogy nem a jogos bérharok egyoldalú megakadályozása a célja a statáriumnak, hanem a törös, politikai mozgalom irgalmatlan letörése. A munkásság régóta ismeri már városunk első katonáját, aki sokat fá-

rad nemcsak katonai, de szociális helyzetünk megszilárdításán is. Átvette az összes fegyveres erő felett a parancsnokságot s a Nemzeti Munkavédelmi osztag civilruhás őrszemei megszállták a pályatestet és fontosabb helyeket. Az ésszerű bánásmód győz, a 36 óráss sztrajk 4-én hajnalban megszűnt, a kormány — értesülésünk szerint — a legnagyobb megértéssel igyekszik segíteni az immár tarthatatlan állapotokon.

Sajnálatos, hogy egyes fővárosi lapok a legotrombább tönusban írják egy a sztrajkkal kapcsolatban Héjjasék nemzetmentő akciójáról, sajnos a mozdonyvezetők egész akcióját is ebből a látószögéből igyekeznek beállítani. Ez a bíróság dolga s hisszük, hogy a független magyar bíróság ítéletében nem veszi igénybe az érthető prejudikálást, hanem a komoly vizsgálat alapján hozza meg ítéletét.

L.

Magyarország nem volt, hanem lesz!

HIREK.

Személyi hírek. Dr. Förster Kálmán polgármester 5 heti szabadságáról visszaérkezett s hivatalát f. hó 5-én foglalta el.

Liptay B. Jenő gyárigazgató 6 heti szabadságra távozott.

Bátky József fétőművészünk, aki a róm. kath. templom főoltárának befejezése után Budapestre művészbarátaihoz távozott, visszaérkezett közén, hogy a vállalt portrék festését megkezdje, azonkívül, hogy a téli tárlatra előkészüljön.

Meghívó. Az „OMKE” Salgótarjáni Kerülete a „Tátra”-kerben 1923. évi augusztus hó 12-én délután 5 órai kezdettel, saját alapja javára, hangversennyel egybekötött zártkörű nyári táncmulatságot rendez. Este nagy tűzijáték. Belépti-díj: Személyi jegy 1000 korona. Családjegy 2000 korona. Felülfizetések köszönettel fogadottnak. Kedvező idő esetén a mulatság folyó hó 19-én lesz megtartva.

A **Kansz** városunkban is megkezdte szervezkedését A helyi szervezés ügyét Zelenka Ottó járásbírói elnök vette kezébe.

A **hősök emlékszóba** megérkezett városunkba. A művészi emléket lehetőleg még e hónap folyamán nagy ünnepség keretében a főtéren fogják elhelyezni.

A **város képviselőtestülete** havi 10.000 korona hozzájárulást szavazott meg a Hadirokkantak Salgótarjáni Egyesülete javára.

A 145. sz. „Sirály” cserkészcsapat július hó 31-e óta a római Szilváskő oldalán táboroz. Cseh részről ugylátszik el-lenséges csapatmozdulatnak vették az ártatlan gyermekek gyakorlatozást s repülőgépről figyelő járót indított a „bátor” század.

SZÍNHÁZ.

Azok a várakozások, melyeket Molnár János szintársulatához fűztünk, nem csaltak meg. A színészek teljes mértékben megfelelnek a belőlük vetett bizalmunknak s bátran állíthatjuk, hogy a vidéki nívót sokszorosan túlhaladó együttest alkotnak. Minden szerep abszolút biztos kezekbe van téve s ily körülmények közt természetes az a nagy szeretet és támogatás, melynek a közönség estéről-estére jelét adja.

A társulat női tagjai közül első helgen kell megemlékeznünk a primadonnáról, Várad Elzáról. Szerződötése kétségtelenül nagy hasznára vált Molnár színészgárdájának, mert benne gyönyörű hangú, kiforrott játéku s megkapó megjelenésű színésznő sikerült megnyernie. A hölgyközönség valószínűleg még külön megcsodálja nagyszerű toalettjeit is. — M. Nádaszy Miciről már nem kell ujat mondanunk, hiszen mindenki ismeri nagyszerű temperamentumát, magával ragadó, élénk játékát. Művészetének kétségtelen jele, hogy míg az operettekben tulcsapongó jökdével ragad el, a drámai szerepekben mélyen átgondolt alakításokat képes nyújtani. — S. Baranyai Margit nélkül a társulatot nem is tudnók elképzelni. Kedves, belizelő s amellet végtelen rutinos játéka hézagpótlóan illeszkedik be az együttesbe. Hangjával is tud bánni, táncbeli ügyességét pedig külön ki kell emelnünk. Csada Ica csak egyszer láttuk, de szeret-nénk minél többször. Játéka, hangja, tánca egyaránt megérdemli a teljes elismerést. — Gáspár Amál mint komika nyújt elsőrangut. A kisebb szerepekben Pethő Mária jeleskedik.

A férfiakról hasonlóképp csak jót mondhatunk. Molnár János határozottan művész-ember, drámai szerepekben abszolút becst szokott adni. Különösen a kirobbanó szenvedélyek visszaadásában utólrhetetlen. Kár, hogy meglehetősen ritkán gyönyörködhetünk benne. — Sugár Leó sokat hiányt mióta nem láttuk s most is napról-napra többet mutat. Hangja szép, érces tenor, játéka kifogástalan. — Kormos, a közkedvelt „Franci”, igazán nem szorul bemutatásra. Nagyszerű komikus tehetség, aki bárhol is megállná a helyét. A leghetlenebb szerepből is kitűnő figurát képes csinálni.

leti templom ásitott bele a homályba s mellette a paplak. Ezt foglaltam le tisztiszállásnak. Megrettenve nyitott ajtót egy öszbecsavarodott, rancos arcú pap s mikor a lakásban megfelelő hely után kutattam, láttam, hogy kétségbeesetten félt egy fehérbutoros hálósóbát (lakárcsak odahaza a hugomé) s zavartan mutatott helyet a mellette lévő nagy teremben.

— Itt jó lesz éjszakára, panye!

Be is vonultunk fáradt, álmosan. A főhadnagym, egy hadnagy, meg én. A főhadnagy kéjsóvár szemekkel, rumos fővel bámult körül.

— Itt valóban jó lesz éjszakára. Ugy látom leányszoba is van a házban. Lesz itt akkor lány is. Tüzet csinálni, apó! kiáltott a papra, melegeit akarok.

Az öreg pap nem értette meg, nekem kellett tolmácsolnom. Láttam rajta, hogy fél, egy pillanatra sem óhajította elhagyni a szobát s kétségbeesetten nézte a főhadnagym vadul forgó szemét. Megszántam szegényt. Egyikünk sem tudott rajtam kívül oroszul, bátran megkérdezhettem nyugtató szóval, hogy miért rémeg? Ugy látszik, hogy bizalmat merített a hangomból, mert elmondta, hogy a fehérszobában fekszik egyetlen lánya, Marica s ennek a fekete borkabátosnak (a főhadnagym) olyan csúnya azemei vannak.

Megnugtattam. Majd én vigyázni fogok s hamarosan lefeküdtem a fehér szoba ajtaja mellé egy kopott bőrdíványra. Agyon voltam csigázva a négy napos uttól, de azért sokáig nem tudtam elaludni. Ha meg behunytam a szemeim, félálomban feltűnt az anyám édes szomorú képe, vagy a kishugom kedves orcája, amint búcsúzva intget utánam a vadszölös tornácról. Kissé mintha halványabb lenné piros arca, mióta utoljára láttam s a szeme, az a huzavirág-kék szem, mintha féltólosabban nézne a messze szürkeségbe, keresve engem gallicia puszták végtelenjén.

Vad sikoltásra ébredtem s amint felriadtam, pilsa gyertyafénynél láttam, hogy a mellettem lévő lánszobában főhadnagym, talán a börgöztől bódult aggyal, vörös szemekkel viaskodik egy leánnyal. Az ősz pap a félig nyitott ajtó mögöl nem mer a do-logba avatkozni.

Nem tudom mi ütött belém, talán fel sem riadtam egészen, nem is emlékszem pontosan a részletekre, csak arra, hogy felugrottam.

— Ne bántsd a hugom! — ordítottam s mint egy tigris rajt termettem a parancsnokom. A gyertya eldőlt, elaludt. A vaksötétben még tudom, hogy két rémegő, meleg kar nyakamról motoszkált, hogy illatos hajkoron hullott az arcomba s egy ájult tes-

tet tartok karjaimba. A főhadnagy börgözösen elvágódott a padlón. Maricát átvittem az apjához, ki talán félreértett, mert kétségbeesetten menekült kifelé. Utána szöltam. Itt a lánya — s úgy láttam, nem mert hinni a szemeinek, vagy talán nem tudta szegény, kinél van jobb helyen a lánya — nálam-e, vagy nála?

Aztán csak ráborult és sirni kezdett keservesen, ahogy csak apa tud. Marica ki-nitotta a szemét s akkor láttam a sűrű, fekete hajkorona fölől kisugározni mint kék gyöngyszemet. Ugyanolyan volt, mint ott-hon a hugomé, mint májusi virágfakadás-kor a napsugnyas magyar égből, zivatar után.

Ott hagytam őket. Ezen az éjszakán nem tudtam nyugodni. Főhadnagym a földön horkolt, fölemeltem s ágyba fektettem őt.

Másnap reggel kürt rivalt s a század már kint sorakozott a templom udvarán. Az éjjel történetekre nem emlékezett senkisé. Csak a főhadnagy nézett sokszor merőben enyám, mintha gondolkoznék valamin. De nem szólt semmit. Kifutottam a szakaszomhoz. A szél erősen fújt. A felhők rohantak a szél hátán s a domboldalon halk sirással bisulni kezdett a nyárfaerdő.

Indultunk. Vissza sem mertem nézni. Fájt a szívem, mintha valamit otthagytam volna.

Méltó rivalisa Varga Simi, akinek népszerűsége már-már utoléri Kormosét. De hát rá is szolgát. Molnár Gyula a társulat egyik legszimpatikusabb tagja. Játsszik mindent, amire csak szükség van — és mindent egyformán jól. Barthos József fejlődésképes színész. A kisebb szerepek megbízható alakítói: Földesi, Márkus, Kertész.

Nem lenne teljes a társulat képe, ha meg nem emlékeznénk az abszolút biztos kezű és szerepét kifogástalanul betöltő karmesterről, Pados Rezsőről, ki a bányai és célgári zenekarok tagjaiból alakult kitűnő alkalmi zenekart vezényli.

Külön ki kell emelnünk a pár napig itt vendégszereplő Gömöri Lászlót, a debreceni színház bonvivántját, kiben egy minden tekintetben elsőrangú színészt ismertünk meg. Hangja gyönyörű, a színpadon teljesen otthon van, minden szerepében tökéletes. Rendkívül intelligens játéknál csak hangját illetheti nagyobb dicséret. Az „Öh bajadérem” még sokáig fülünkbe fog csengeni.

Ilyen vendégszereplések az anyagi siker mellé nagy erkölcsi sikert is jelentenek. Molnár Jánosnak. Azért mi is kíváncsiaknak látnok, ha terveit, melyek, mint halljuk fővárosi művészek vendégszereplésére irányulnak — megvalósítania sikerülne.

Vasutasok imádsága.

*Bethlen István, ki ülsz a magas bársonyszékben,
Tekints le már egyszer, a vasutas népre.
Miként ott fent Pesten, együtt a vidéken.
Szegény vasutasok majd meghalnak éhen.*

*Hisz Tied a vasút s annak tenger népe
Aki rászólgálnak a száraz kenyérre
Üdvözlégy, dicsérünk Kállayval együtt
Gondoskodj, hogy legyen, mindennap
[kenyerünk.]*

*Dicső lesz nevetek, most és mindörökké
Ha figyelemmel leszel a megélhetésünkre
Ha lesz eredménye a sok imádságnak,
Még a vonatok is mind táncolva járnak,
Varga Lajos, pályáor
Órhalom, 26. sz. órház.*

KÜLFÖLDI HIREK.

Harding elnök meghalt. Annak elenére, hogy a legutóbbi hírek Harding elnök állapotának javulásáról számoltak be, — telefonon nyert értesülésünk szerint az elnök meghalt. Evvel a világ konszolidációjának egy újabb híve dűlt ki. Csak nagyobb szerencsétlenség elébe néznénk, ha ismét Wilson-féle teoretikus politikus kerülné a világ egyik leghatalmasabb pozíciójába.

Amsterdamból az összes oroszországi illetőségű zsidókat kiutasítják, mivel nem kérték letelepedési engedélyt.

Új balkán szövetség terve merült fel a kisantant kebelében. Ebben a szövetségben Jugoszlávia, Románia és Görögország vállalnák magukra a börtönőri szerepet szegény Bulgária körül. A szövetség hivatalosan a neuillei békeszerződés határozmányainak megtartására alakult.

SPORT.

Forgáchi T. C.—Ba. S. E. 3:2 (2:1).

A meg nem érkezett losonczi csapat helyett Forgáchal játszott újra Baglyas. Az eredmény, mely kb. ez erők egymáshoz való viszonyát jellemzi, irreális — Angyal bírósága folytán.

Az U. T. E. németországi turáján Hamburgban 4:3 arányban győzött. Berlinben a Norden Nord West ellen azonban csak 1:1 arányú döntetlent tudott kivívni.

Magyarország ez évi uszóbajnokságán, melyet a bpesti lágygymnastika uszodában rendeztek, egyedül szép eredményt Eperjessy ért el, a 800 m-es uszában, melyben 11 p. 48 mp alatt rekordot javított. Nagyon jó időt ért el a NSC. a 4X200 m-es stafetában. Nagyratartott vízpoló csapatunk biztos győzelme tudatában vereségnek beillő 3:3 eldöntetlennel kénytelen volt megelégedni az osztrák válogatottak ellen.

Elmaradt Kisterenyén az atlétikai verseny, mely most vasárnap lesz megtartva. Nagyszámu versenyzőre van kilátás. Verseny után táncmulatságot rendez a vendéglátó egyesület.

Augusztus 19-én Budapesten testvér nemzetünk a finnek válogatott labdarúgó csapata szerepel ellenünk. A finnek tudására jellemző, hogy ma Európának egyik legerősebb országa, a svédek ellen, csak elvesztett küzdelem után veszett 5:4 arányban.

Nemzeti kulturétünknek úgy belföldön, mint a külföldi országokban, az utóbbi időben legerősebb propagálója lett a sport. Ez ma különösen azért érdekes, mert a nagy háború alatt és után is, mi magyarok voltunk a legmosztóhább gyermekei a sorsnak. Meggazolt belső és külső viszály, erőnlét és vérünket megtépázta nyomorúságos, kenyeretlen sorsunk — s mégis ma olyan helyet foglalunk el a sport révén a külföldön, amu „győztes” ellenségeink méltán megirigyelhetnek tőlünk. Hiába! Nem tört le a kemény és egészséges magyar fajnak sem teste, sem lelke. Mens sana in corpore sano, mondták a régi rómaiak. Most miránk vonatkozik ez a tétel.

Julius 29-én volt Pesten a Magyar Evzős bajnokság eldöntése, mely a hosszú és nehéz tréningnek meghozta gyümölcsét. Egyes bajnok: Szendey lett. Párevzős bajnokok: Szendey és Morich lettek. A négyevzős és nyolcevezős bajnokságot a Pannónia Klub vitte el. A győztes Pannon-fiuk névsora: Peitler, dr. Török, dr. Kirchnopf, Wick, Haucinger, dr. Muhr, Jessze és Szen-

deffy. Ezek a kemény fiúk nemsokára Olaszországba mennek, hol Európa összes nemzeti előtt meglobogtatják a magyar színeket s hisszük, hogy nem eredmény nélkül. A magyar bátorság és akaraterő füze dagassza kebleiket, hogy mutassák meg azoknak, kik nem akarják elhinni, hogy él és akar élni egy nemzet a Kárpitok medencéjében új ezerévékig.

7524 1923. szám.

Pályázati hirdetmény.

Salgótarján r. t. város „Apollo” mozgófényképszínháznál rendszeresített üzemvezetői állásnak folyó évi szeptember hó 1-től 1924. évi augusztus hó 31-éig terjedő egy évi időtartamra való betöltésére ezennel pályázatot hirdetek.

Az állás javadalmazását a 6900/1923. B. M. számú körrendelettel engedélyezett és a szerződő felek közt megállapítandó százalékos jövedelem képezi.

Az ajánlatban tehát feltüntetendő, hogy az ajánlatot tevő a bruttó jövedelemnek hány százalékát igényli; legyen figyelemmel azonban az ajánlatot tevő arra, hogy a szükséges személyzetet és pedig:

egy gépészt,
egy pénztárnoknőt,
egy zongorajátékost,
egy jegyellenőrt,
egy takarítónőt
ő tartozik alkalmazni és fizetni.

A fenti feltételektől eltérő ajánlatok is figyelembe vétetnek és elfogadatlak.

Az ajánlatot tevők pályázati kérvényüket eddigi és jelenlegi alkalmaztatásukat igazoló bizonyítványokkal felszerelve legkésőbb folyó évi augusztus hó 22. délelőtti 10 óráig bezárólag Salgótarján r. t. város polgármesteri hivatalánál tartoznak benyújtani; a később beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Megválasztott üzemvezető köteles a város pénztárába 100.000 korona óvadékot letenni.

Salgótarján, 1923. évi augusztus hó 8-án.

Dr. Förster Kálmán, s. k.
polgármester.

Az Úri-utca 647. szám alatti ház

eladó.

Bővebb a háztulajdonosnál megtudható.

Külön bejáratu butorozott szobát előszobával bérelnék.

Cím: a kiadóhivatalban.

Jó házból való fiu

tanulónak

felvétetik

Morics György kereskedő
Karancsaljai-utca.

INTELLIGENS

PERFEKT

gyors- és gépirónót

keres a baglyasalljai

Bányaigazgatóság.

Ajánlatok bizonyítvány

másolatokkal együtt

nyújtandók be.

ABADIE

valódi francia szivarka-papír.

Nem marad jelszó

a többtermelés

ha a Hatvani Növénynevelő R.-T.

eredeti hatvani

nemesített őszi-
buza és rozs.

vetőmagját veti, mert azok tapasztalat szerint kat. holdanként 150—400 kg. terméstoppletet biztosítanak. Rendelje meg az őszi vetőmagot azonnal az egyedárúsító

MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI

R.-T.-nál, Budapest, Szép-u 1.

Telefon: 66 53, 54. Süngöycím: Granárium.

Ugygyanott sajáttenyészésű és szavatoltan fajtiszta, jó csiraképességű gazdasági, konyhakerti és virágmagvak.

Árjegyzék ingyen!